

6. Tkachuk, O. V. Zastosuvannia metodu povnoi fizychnoi reaktsii u navchanni anhliiskoi movy ditei starshoho doshkilnoho viku [Application of the method of full physical reaction in teaching English to older preschool children]. Available at: <http://www.psyh.kiev.ua>.

УДК 37.091.212.74-028.42(091)(045)

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ

Горват М.В., Кузьма Д.В.

THE HISTORY OF BECOMING OF ACADEMIC MOBILITY

Horvat Marianna, Kuzma Diana

У статті розглянуто феномен академічної мобільності, показано його тenezу, напрями і потоки упродовж історичних періодів. Згадано імена українців, випускників європейських університетів, що стали відомі світу. Прослідковано зміни у глобальній картині руху мобільного студентства з кінця 90-х років ХХ ст. до нині. Названо характерні тенденції розвитку міжнародної академічної мобільності в Україні.

Ключові слова: академічна мобільність, періодизація академічної мобільності, освітній процес, студентська мобільність.

The article has considered the phenomenon of academic mobility, showed its genesis, directions and flows during historical periods. We have mentioned the names of Ukrainians, graduates of European universities, who became known all over the world. We also have traced the changes in the global picture of the movement of mobile students since the late 90's of the XX century to nowadays. The author of the article has named the characteristic tendencies of development of international academic mobility in Ukraine.

Key words: academic mobility, periodization of academic mobility, educational process, student mobility.

Освіта є важливою цінністю національної культури, що обумовлено особливістю індивіда як особистості як особистості. Для того, щоб задовольнити потребу людини в освіті, держава створює різні її форми, в тому числі з акцентом на індивідуалізацію навчання. Основна ідея сучасної освіти полягає в тому, щоб створити систему, яка дозволяє формувати як компетенції, завдяки яким можна буде постійно отримувати і поповнювати знання, так і розвиток, вдосконалення і самореалізацію особистості протягом усього життя. Системний підхід в освіті дає можливість прогнозувати поведінку змодельованого об'єкта в певних соціально-культурних умовах, модифікувати і модернізувати його структурні елементи для досягнення найбільш ефективного результату.

Вадливо наголосити, що у сучасному суспільстві освіта та знання стали транскордонним і транснаціональним явищем, що обумовило формування єдиного світового освітнього простору. Чинниками створення єдиного освітнього простору відбувається є:

- зближення підходів різних країн до організації освіти;
- визнання документів про освіту інших країн.

У досягненні цілей модернізації системи освіти України, академічна мобільність студентів і викладачів покликана відігравати значну роль. Завдяки академічній мобільності студентів і викладачів зміцнюються міжуніверситетські зв'язки, розвивається співпраця в академічному середовищі, відбувається обмін інтелектуальним капіталом, створюються нові науково-дослідні центри, навчальні програми та освітні технології.

Порядок здійснення академічної мобільності усіма учасниками освітнього процесу є важливим кроком у процесі імплементації Закону України «Про вищу освіту» та створення

дієвого інструментарію для інтернаціоналізації українських вищих навчальних закладів. На законодавчому рівні академічна мобільність в Україні здійснюється згідно постанови № 579 «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність» від 12.08.2015 р., в якій зазначено, що «ключовими аспектами нового положення є надання права на участь у програмах академічної мобільності усім учасникам освітнього процесу; чітке визначення видів та форм академічної мобільності; закріплення принципу перезарахування отриманих кредитів на основі Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС), зокрема шляхом порівняння змісту навчальних програм, а не назв курсів; збереження місця навчання та стипендії для студентів та місця роботи для працівників ВНЗ, котрі беруть участь у програмах академічної мобільності [1].

Основною тенденцією в сфері освіти сучасного світу можна вважати те, що освіта стає рушійною силою економічного розвитку, привабливим сектором економіки з точки зору інвестицій. Система освіти і перепідготовки супроводжує людину впродовж всього життя (life-long learning), визначає соціальну динаміку, забезпечує інтелектуальний баланс особистості. Саме тому на проблемі академічної мобільності все більше зосереджують увагу науковці та провідні діячі країн світу. Особливості студентської академічної мобільності є предметом наукового пошуку В. Астахової, С. Вербицької та ін. Академічну мобільність як засіб інтеграції у міжнародний освітній простір вивчають І. Завгородній, В. Капустник, В. Лісовий та ін. Проблему міжнародної академічної мобільності у контексті ідей освіти впродовж життя досліджує К. Магрламова.

Мета статті – здійснити ретроспективний аналіз розвитку академічної мобільності.

Заклади вищої освіти України визнають переваги академічної мобільності студентів та викладачів. Саме тому важливим аспектом розвитку академічної мобільності вважається удосконалення її системи на основі набутого досвіду. Передусім вважаємо за доцільним розкрити сутність категорії «академічна мобільність» у законодавчих актах, словниках та наукових доробках, яка подається науковцями відповідно до предмету їх досліджень:

- «переміщення студентів і викладачів вищих навчальних закладів на певний період часу в інший освітній або науковий заклад в межах або за межами своєї країни з метою навчання або викладання. Основними перешкодами для академічної мобільності є культурні, соціально-економічні та академічні бар'єри» [2];
- «можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому вищому навчальному закладі (науковій установі) на території України чи поза її межами [3];
- «можливість упродовж періоду навчання провчитися один або більше семестрів в іншому вищому навчальному закладі, де готують фахівців з цієї ж спеціальності з зарахуванням дисциплін (кредитів) та періодів навчання; ефективніше розвивати особистий інтелектуальний потенціал» [4];
- «це здатність людей до навчання, підвищення рівня знань, умінь та компетенцій упродовж життя для відповідності ринку праці незалежно від країни» [5].

Науковці співвідносять витоки академічної мобільності з періодом Київської Русі. Особлива роль в цьому процесі відводиться реформаторській діяльності київського князя Володимира (X століття): прийняття християнства, яке захопило появу писемності на Русі. Саме ці два історичні чинники визначили становлення нової державності, розвиток всіх структурних інститутів суспільства і створення шкільної освіти. Цей період символізує становлення і структурно-організаційне оформлення міжнародної академічної мобільності в середньовічних університетах Європи. Для нього характерним є зародження «цілеспрямованих освітніх подорожей», що пов'язані з утворенням перших університетів на півдні Європи. Подальше ж їх поширення на північ супроводжується активною міграцією викладачів і студентів. У цей період міжнародна академічна мобільність більшою мірою проявляється в розрізі соціокультурної інституційної матриці та виходить за рамки науки як

соціального інституту, підкреслюючи соціальні витоки інституційних змін вищої школи. Багато українських студентів та викладачів можна було побачити у відомих європейських університетах (університет Сорбони – Петро Кордован, що отримав докторський ступінь у 1391 р., найвищий науковий ступінь цього французького закладу отримали «Бенедикт Сервінус рутенської нації» та «Іван Тинкевич рутенської нації з Києва» (у XV ст.), Петро Могила та ін.). Кількість українських студентів постійно зростала. Тому спеціально для них при університетах відкривались гуртожитки. Прикладом може бути гуртожиток при університеті у Празі, закладений королевою Ядвігою в 1397 році.

З початку XV століття і до кінця XIX-го відбувається розширення меж міжнародних академічних поїздок в рамках національних освітніх систем. Заходи, вжиті Іваном Грозним в столітті, забезпечили виникнення центральної державної політики в освіті, що призвело до появи єдиної мови, яка стала основою спільної матеріальної і духовної культури всіх слов'янських народів. В XVII ст. відкриваються школи із залученням викладачів із-за кордону. Водночас, діти бояр та паничів могли навчатися за кордоном. Тобто, даний вид мобільності був переважно доступний представникам забезпечених верств населення. Завдяки недоступності міжнародної академічної мобільності внаслідок поглиблення соціальної нерівності, проблеми міжнародного співробітництва у вищій школі носили елітарний характер і не належали до числа пріоритетних напрямів державної політики. Так, саме в XVII столітті почалася практика вітчизняної академічної мобільності. У XVIII столітті Петро Великий зробив значний внесок у розвиток національної системи професійно-технічної освіти, в тому числі інституту, який сьогодні називається академічною мобільністю. Подальші процеси в сфері освіти в XVIII столітті стали початком вхідної і вихідної мобільності студентів, в тому числі майбутніх викладачів. Протягом XIX-XX століть феномен академічної мобільності як процесу пережив періоди підйомів (відкриття Казанського і Харківського університетів при Олександрі I; перебудова російської освіти Олександром II; програма обміну, запущена в Радянському Союзі в 1950-х роках. У XIX ст. – в епоху економічних і політичних потрясінь (революцій), формування широкої соціальної бази для розвитку міжнародної академічної мобільності було ускладнено.

Для періоду початку XX ст. – 1945 р. характерним є ще більше скорочення міжнародних академічних контактів. Причиною його були світові війни та військово-політичні конфлікти. Зазначимо, що в цей період з'явилися нові форми і види академічної мобільності, продиктовані національними інтересами країн і відповідними викликами часу. В цілому ж, у першій половині XX ст. міжнародна академічна мобільність в Європі переважно була орієнтована на «поширення культури метрополії в колоніальних і постколоніальних країнах».

Аналіз наукових джерел в об'єктиві предмету наших досліджень зосередив нашу увагу на виділенні специфіки четвертого періоду у рамках 1946 – 1991 рр. У ґрунтовних дослідженнях Ю. Сергєвої зазначено, що «держави, які представляють світову систему соціалізму, досягли високого рівня інтеграції систем вищої освіти, проте міжнародна академічна мобільність в них значною мірою була спрямована на політичні цілі» [6]. В цей період країнами Західної Європи уклалися взаємні міжнародні договори з розвитку академічної мобільності з метою вирішення певного кола науково-технічних, економічних і соціальних проблем. Водночас варто зазначити, що в означений період вирішення проблем міжнародної академічної мобільності здійснювався з позиції національних інтересів і потреб світових систем.

З 1992 р. по теперішній час виділяють п'ятий період розвитку академічної мобільності. Основними характеристиками його є: розвиток міжнародної академічної мобільності та її розширенням у рамках європейського регіону. Означені характеристики яскраво почали проявлятися з середини першого десятиліття XXI ст., а студентська мобільність стала більш організованою в регіонах, де діють домовленості економічного, політичного та міжуніверситетського академічного партнерства.

Поштовхом до інтенсифікації процесу студентської мобільності, на думку С. Вербицької, стало впровадження Європейським Союзом програми ERASMUS (1987 р.), яка у 1995 р. переросла в SOCRATES / ERASMUS. Місією ERASMUS було і залишається зміцнення міжнародних зв'язків у сфері вищої освіти шляхом підтримки студентської мобільності в рамках європейського регіону та заохочення студентів і науковців з інших регіонів долучитись до європейської вищої освіти [7]. Ефективність наведених програм підтверджується зростанням чисельності мобільних студентів у європейському та світовому масштабі.

Дана періодизація відображає історичний характер досліджуваного соціокультурного феномену та типи взаємозв'язків і взаємозалежностей в динаміці інституційних змін освіти і науки.

Таким чином, до характерних тенденцій розвитку академічної мобільності можна віднести такі: дотримання положень Болонської декларації при здійсненні академічної мобільності студентів та викладачів; реалізація Стратегії розвитку академічної мобільності ЗВО; фінансова підтримка учасників процесу академічної мобільності; активне вивчення здобувачами освіти та викладачами іноземних мов; розробка та реалізація освітніх програм на іноземній мові; розвиток крос-культурних компетенцій студентів та викладачів; розробка та реалізація програм адаптації іноземних студентів до життя та навчання в іншому культурному середовищі, в тому числі шляхом вивчення мови та культури приймаючої країни. Подальші дослідження академічної мобільності будуть спрямовані на вивченні Міжнародних програм академічної мобільності в Україні

Список використаних джерел

1. Про затвердження Порядку реалізації права на академічну мобільність: Постанова № 579 від 12.08.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 24.05.2022).
2. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C>. (дата звернення: 24.05.2022).
3. Про вищу освіту: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2984-14#Text>. (дата звернення: 24.05.2022).
4. Гуляєва Н. М. Мобільність викладачів і студентів: проблеми та орієнтири / Н. М. Гуляєва // Розбудова менеджмент-освіти в Україні: матеріали VI щорічної Міжнар. конф., м. Дніпропетровськ, 17-19 лютого 2005 р. – К.: Навч.-метод. центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2005. – С. 76–81.
5. Лапшина І. А. Академічна мобільність: виклики і загрози для людського капіталу України / І. А. Лапшина, А. І. Мокій // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. – 2009. – С. 14–17.
6. Сергеева Ю. И. Международный образовательный туризм как историческая традиция [Електронний ресурс] / Ю. И. Сергеева. – Режим доступу: <http://конференция.com.ua/pages/view/>. (дата звернення: 24.05.2022).
7. Вербицька С. В. Міжнародна студентська академічна мобільність: етапи розвитку та суб'єкти організації / С. В. Вербицька // Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки. – 2009. – Вип. 45. – С. 20–26.

References

1. Pro zatverdzhennia Poriadku realizatsii prava na akademichnu mobilnist: Postanova № 579 vid 12.08.2015 r. [On approval of the Procedure for exercising the right to academic

- mobility: Resolution № 579 of 12.08.2015]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF#Text>.
2. Vikipediia [Wikipedia]. Available at: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%BC%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C.
 3. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy [On higher education: Law of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2984-14#Text>.
 4. Huliaieva, N. M., 2005. Mobilnist vykladachiv i studentiv: problemy ta oriientyry [Mobility of teachers and students: problems and guidelines]. In: *Development of Management Education in Ukraine: VI Annual International Conference*, Dnipropetrovsk, February 17-19, 2005. Kyiv: Teaching Method. Center "Consortium for Improving Management Education in Ukraine".
 5. Lapshyna, I. A., and Mokii, A. I., 2009. Akademichna mobilnist: vyklyky i zahrozy dlia liudskoho kapitalu [Academic mobility: challenges and threats to human capital of Ukraine]. *Scientific Bulletin of Volyn National University Lesya Ukrainka*, 14–17.
 6. Serheeva, Yu. Y. Mezhdunarodnyi obrazovatelnyi turizm kak ystorycheskaia tradytsiia [International educational tourism as a historical tradition]. Available at: <http://конференция.com.ua/pages/view/>.
 7. Verbytska, S. V. 2009. Mizhnarodna studentska akademichna mobilnist: etapy rozvytku ta sub'iekty orhanizatsii [International student academic mobility: stages of development and subjects of organization]. *Bulletin of Zhytomyr State University. Pedagogical sciences*, 45, pp. 20–26.

УДК373.2.015.3:159.922.73:159.942-053.4(045)

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ Й ЗАСОБИ ПОДОЛАННЯ ЕМОЦІЙНОГО НЕБЛАГОПОЛУЧЧЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Іванова В.В., Бретско І.І.

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS AND MEANS OF THE SENIOR PRESCHOOL CHILDREN EMOTIONAL DISTRESS OVERCOMING

Ivanova Victoria, Bretsko Iryna

Стаття присвячена пошуку засобів і методів профілактики та корекції емоційного неблагополуччя старших дошкільників, а також виявленню умов, що сприяють його подоланню. З цією метою проведено аналіз психолого-педагогічних досліджень присвячених проблемі емоційного неблагополуччя дітей старшого дошкільного віку, запропоновано психолого-педагогічні умови спрямовані на профілактику і корекцію емоційних проблем у дітей; розглянуто психокорекційні методи для роботи з подолання емоційного неблагополуччя старших дошкільників та проаналізовано можливості та переваги їх використання.

Ключові слова: емоційне неблагополуччя, арт-терапія, ігротерапія, музикотерапія, психогімнастика, релаксація, старший дошкільник.

The purpose of the study is to theoretically substantiate the conditions and characterize the means to overcome the emotional distress of senior preschoolers in preschool education.

To achieve the goal of the study, the following methods were used: theoretical analysis of the literature on philosophy, psychology, pedagogy, comparison and classification of materials on the research problem; method of theoretical constructions.



МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>